

Kameraer stiller skarpt på kongeørnes parringsleg og mangel på samme

Danmarks bestand af kongeørne står i stampe, og ørnene får kun få unger. Fotografering døgnet rundt i yngletiden skal stille skarpt på ørnenes familieliv, føde og de faktorer, der kan true rovfuglenes frugtbarhed.

JAN SKRIVER
journalist og naturfotograf
indland@jp.dk

En havørn lander i kongeørnenes rede, da yngleparret har forladt hjemmet for at jage. En magtkamp med næb og kløer er under opsejling. Men inden det kommer til en konfrontation mellem ørnearter, forlader havørnen stedet. Senere stjæler både ravn og duer redemateriale hos kongeørnene, der har pyntet hjemmet med friske grene som indledning til deres ynglesæson.

Selv for majestæten i den danske fuglefauna, kongeørnen, kan privatlivets fred være udfordret på flere fronter. Det afsløres blandt 24.000 fotooptagelser af ynglende danske kongeørne, som to nordjyske ornitologer og ørneforskere står bag. Optagelserne, der er de første af deres art i den danske natur, giver et unikt indblik i de store rovfugles familieliv på godt og ondt.

Bestand under opsyn

»Fotograferingen på kongeørnenes ynglelokaliteter blev indledt i 2020, og det er hensigten også til næste år at have kameraer over alle beboede danske kongeørnereder. Målet er at blive klogere på de kongeørne, der repræsenterer en af meget få ynglebestande i Vesteuropas lavland. Hvorfor udvikler bestanden sig ikke mere end til de fem-seks par, vi har kendt i Østhimmerland og Sydøstvendssyssel i en årrække, selv om der synes at være flere egnede lokaliteter med føde nok? Og hvorfor kniber det efterhånden med ynglesuccesen efter mange frugtbare år? Vi håber, at svarene vil kunne findes et sted på de mange tusinde fotos, vi får taget,« siger Hans Christophersen fra Projekt Ørn i Dansk Ornitologisk Forening (DOF), der hvert år samler data om kongeørnen.

Klatrekonge til tops

Sammen med rovfugleforskeren Jan Tøttrup Nielsen står han bag projektet med redefotografering, der

Ud på vinteren indleder kongeørnene deres kurmageri, og allerede i slutningen af februar kan der være æg i reden, der først på foråret bliver pyntet med friske grene. Senere bliver reden svinet til med rester af byttedyr og ungerne efterladenskaber. Foto: Hans Christophersen og Jan Tøttrup Nielsen via vildtkamera

Med 40 års erfaring som rovfugleforsker kravler Jan Tøttrup Nielsen 12-20 meter op i rede-træer og placerer vildtkameraet, så det kan bringe nyheder om kongeørne for en dag. Foto: Hans Christophersen

har opbakning fra Miljøstyrelsen, Dansk Ornitologisk Forening og Aage V. Jensen Naturfond, der ejer de skove, hvor tre af de fem ynglepar af danske kongeørne lever og jager.

Jan Tøttrup Nielsen er klatrekongen, der ved vintertide kravler op i 12-20 meter høje træer for at anbringe kameraerne i den rette vinkel og en passende afstand af rederne.

Udstyret må ikke sidde for tæt på redeskålen, for så kan ørneungerne forrette deres nødtørft på optikken og sløre forskernes fotografiske indsigt i ørn livet.

»Udstyret bliver sat op i god tid, før ørnene indleder deres ynglesæson, så vi ikke forstyrrer. Vi kan se på vores optagelser, at rovfuglene er fuldkommen upåvirkede af kameraerne, der er helt lyd-

løse. Der lyder ingen klik, når der tages et billede,« siger Jan Tøttrup Nielsen, der i mange år har lavet analyser af de jyske kongeørnes føde ved at samle bytterester og gylp i yngleområderne.

Redeoptyagelserne er med til at stille ekstra skarpt på de byttedyr, som ørnene bringer til reden og fodrer ungerne med.

»Vi har registreret 22 for-

skellige byttedyr ved hjælp af fotos. Fra mårhunde over mosegrise til hvide høns. Vi kan også bruge optagelserne til at aflæse ringmærkede fugle, og på den baggrund kan vi dokumentere, at et af yngleparrene i Lille Vildmose består af to søskende. Det har også været øjenåbnende, at ørnene kan finde på at pynte deres rede med plastic. Vi har fotos af hannen i Store Vildmose, der forer sin rede med sort plastic og en pose fra Netto,« siger Jan Tøttrup Nielsen.

Måske er hunnen steril

Det har længe været en gåde, hvorfor succesen med unger hos Danmarks indtil 2016 mest frugtbare ørnepar i Høstemark Skov i den nordlige del af Lille Vildmose pludselig stoppede.

Er en skovmår hvert år på æggerov? Eller er det måske en stor hornugle, der i ly af

DANMARKS KONGEØRNE

Kongeørnen etablerede sig som dansk ynglefugl i 1998.

Formentlig ynglende kongeørnen i Danmark i 1800-tallet, men man ved det ikke med sikkerhed.

Lille Vildmose skove er de danske kongeørnes vugge. Ørnene har siden 1998 ynglet i Lille Vildmose indhegnede skove.

Tofte Skov og Høstemark Skov i Lille Vildmose samt Hals Nørreskov, Hals Sønderkov og Store Vildmose i Vendsyssel er de faste lokaliteter for kongeørne.

I 2021 har Danmarks fem ynglepar af kongeørn fået fire unger på vingerne. Med årets facit er der fløjet 52 unge kongeørne fra rederne i den danske natur i perioden 1999-2021.

Europas ældste kongeørn er en ringmærket norsk fugl, der i 2020 blev fotograferet, hvorfor det kan dokumenteres, at den da var 35 år og ni måneder.

natten æder ungerne? Nye optagelser i 2022 kan måske give et svar.

»Vi kan se på fotos, at ørneparret i Høstemark Skov forbereder ynglesæsonen efter alle kunstens regler med pyntning af reden og kurtisering. Og hunnen lægger sig ned, som om hun ruger. Der er bare ingen æg. Det behøver dog hverken at være rovdyr eller rovfugle, som er skyld i den manglende succes med unger hos parret. Måske er hunnen blevet så gammel, at hun ikke længere er frugtbare. Vi ved, at hun efterhånden er en gammel dame på mindst 24 år,« siger Hans Christophersen.

Hjem, kære ørnehjem

De danske ørneforskere, der har fået gode råd fra svenske kolleger, der har stor erfaring med overvågning af ynglende kongeørne i Nordsverige, kan se, at unge kongeørne ofte vender tilbage til rederne, efter at de er blevet flyvemodne.

Ørnene er som teenagere, der lige skal forbi den fædrene rede for at se, om alt er, som det plejer at være, i barndomshjemmet med tryk og levninger i spisekammeret.